

EN UTVECKLINGSARTIKEL PUBLICERAD
FÖR PEDAGOG STOCKHOLM

”DEN VAR VÄL BRA!”

HUR DU UTVECKLAR DINA ELEVER
I ATT KUNNA GE OCH TA EMOT RESPONS

Författare: Åsa Forssén

E-post: asa.forssen@nacka.se

Skola: Sörgårdsskolan

Artikelnummer: 13

Granskad av: Anna-Maija Norberg

**PEDAGOG
STOCKHOLM**

Denna artikel är publicerad på Pedagog Stockholm

Vill du också skriva en utvecklingsartikel och bli publicerad på Pedagog Stockholm?
Mejla: forskningsinfo@stockholm.se

För mer information om publikation av utvecklingsartiklar se:
www.pedagogstockholm.se/fou

Åsikter och tolkningar som kommer till uttryck i denna artikel är författarens och reflekterar inte nödvändigtvis utbildningsförvaltningen i Stockholms stads åsikter.

SAMMANFATTNING

Min studie handlar om att lära eleverna att kunna ge och ta emot respons genom kamratbedömning. Jag ville ta reda på om eleverna kunde ge och ta emot både positiv och utvecklande respons och huruvida det hade någon effekt på deras lärande och resultat. Vi utformade gemensamt en checklista och en bedömningsmatris som vi arbetade med. Resultatet visade på att alla elever klarade av att ge bra positiv och utvecklande respons efter mycket träning. Eleverna klarade även av att efter sin egen förmåga ta emot respons på ett sådant sätt att de utvecklade sina texter och därmed förbättrade sina resultat. Resultatet visade även på att svagpresterande elever hade svårare att tyda bedömningsmatrisen och checklistan medan de osäkra eleverna hade svårt att ge utvecklande respons.

BAKGRUND

Hösten 2011 började jag kursen Bedömning av kunskap för lärande och undervisning som var ett projekt som Stockholms utbildningsförvaltning höll i. Kursens innehåll kretsade kring formativ bedömning. Formativ bedömning går bland annat ut på att tydliggöra målen och att få eleverna delaktig i processen av lärandet inför målsättningen (Jönsson, 2010). Under kursens gång väcktes mitt intresse för formativ bedömning och jag har fått stor nytta av detta i min undervisning. Jag har arbetat med formativ bedömning i min undervisning och utgått ifrån tre ledord; Synlighet, Delaktighet, Ansvar (Lundahl, 2011). Synlighet går ut på att tydliggöra målen vilket jag bland annat gjort genom hur jag arbetat med pedagogiska planeringar. Delaktighet går ut på att få eleverna delaktiga i undervisningen och ansvar går ut på att få eleverna att ta ett större ansvar för sin egen inläring (Lundahl, 2011).

I LGR 11, betonas att eleverna ska utveckla ett allt större ansvar för sina studier och för sitt eget lärande:

- Skolans mål är att varje elev utvecklar ett allt större ansvar för sina studier
- Skolans mål är att varje elev utvecklar förmågan att själv bedöma sina resultat och ställa egen och andras bedömning i relation till de egna arbetsprestationerna och

förutsättningarna

(www.skolverket.se)

Kamratbedömning som är ett sätt att arbeta med formativ bedömning (Jönsson, 2010) var det som jag fastnade mest för och som jag har använt mest i min undervisning. Ett av de nya kunskapskraven i ämnet svenska för årskurs 6 är att kunna ge och ta emot respons vilket är en del av kamratbedömning. För betyget E krävs:

– Eleven kan ge enkla omdömen om texters innehåll och utifrån respons bearbeta texter mot ökad tydlighet och kvalitet på ett huvudsak fungerande sätt

(www.skolverket.se)

I denna utvecklingsartikel tar jag upp mitt arbete med kamratbedömning för en klass i årskurs 6 och resultatet av detta arbete under ett läsår. Jag är en 1-7 lärare och arbetade under läsåret på en F-6 skola i västra Stockholm.

SYFTE

Syftet med mitt arbete var att få eleverna att ta mer ansvar för sitt eget lärande. Jag tyckte att mina elever förlitade sig alldeles för mycket på mig som lärare och jag ville ge dem chansen att bli mer aktiva i sitt eget lärande. Jag ville undersöka om kamratbedömning kunde vara ett sätt att åstadkomma detta. Jag ville att eleverna skulle utvecklas i kamratbedömning, att hitta en arbetsform för det och att få dem att använda det på ett sätt de har nytta av. Jag ville undersöka vilka fördelar och eventuella nackdelar eller svårigheter kamratbedömning kunde innebära.

METOD

Under många år har jag arbetat med skrivprocessen i svenska. Eleverna har haft skrivkompisar och läst sina texter för varandra för att ge och få hjälp. Eleverna har tyckt att det varit roligt att få läsa upp sina texter för varandra men jag har inte jobbat så mycket med att få dem att förstå poängen med att hjälpa varandra. De har därför varit oengagerade och den vanligaste kommentaren har varit ”Den var väl bra”. Jag insåg att jag som lärare måste hitta ett sätt att få dem intresserade. Nu ville jag att eleverna skulle

utvecklas i kamratbedömning. Jag ville även kunna bedöma responsen de gav eftersom ett av kunskapskraven för årskurs 6 i ämnet svenska är att kunna ge respons.

Jag började mitt arbete med detta tidigt på höstterminen 2011 och höll på hela läsåret. Min klass bestod av 21 elever i årskurs 6. Vi började göra en checklista (Bilaga 1) tillsammans för att kunna använda den i kamratbedömningen av texter de skrivit. Checklistan skulle fungera som ett hjälpmedel för att ge respons till kamraternas texter genom att ge tips på bra och mindre bra saker med texten. Eleverna var mycket delaktiga i utformningen av checklistan. De fick sitta och fundera på egen hand, sedan diskutera i par för att övergå i grupper och till sist utforma checklistan i helklass. Vi tränade gemensamt och i par på att använda checklistan. Vi använde gamla elevtexter jag sparat till en början för att sedan övergå till elevernas egna texter.

Först gav eleverna varandra bara muntlig respons. De skulle säga två bra kommentarer och en kommentar om vad som skulle kunna göras bättre. Lite senare kom jag på att jag behövde kunna läsa responsen de gett för att kunna bedöma hur de utvecklat förmågan att ge respons. Eleverna fick då ett formulär att använda för skriftlig respons (Bilaga 3). Eleverna var ovana med detta sätt att jobba på till en början och arbetet gick trögt. De kunde efter mycket träning ge bra positiv respons. Exempel på positiva kommentarer var: Bra styckeindelning, Bra inledning, Har röd tråd, Bra personbeskrivningar, Rätt användning av tempus, Ser texten framför sig, Inga stavfel och God inlevelseförmåga. Men förbättringsdelen var fortfarande svår. Många var rädda att såra sin klasskamrat. Jag påminde dem ständigt att de inte skulle se responsen som negativ utan som hjälp i sin egen skrivutveckling. Först under vårterminen såg jag att eleverna klarade den utvecklande responsen bättre och bättre genom mycket övning. Exempel på förbättringskommentarer var: Tänk på stavning, Använd samma tempus, Berätta lite mer om personerna, Variera orden mer, Ändra slutet och Byt inte berättarform.

För att vidareutveckla elevernas färdigheter inom kamratbedömning gjorde jag i ordning en bedömningsmatris (Bilaga 2) som eleverna fick använda sig av. Bedömningsmatrisen

är till stor del baserad på Skolverkets bedömningsmatris i svenska.¹ Bedömningsmatrisen skulle vara ytterligare ett hjälpmedel i elevernas träning. En bedömningsmatris kan vara en hjälp för att eleverna själva ska förstå vad som krävs av dem i deras skrivande för att nå respektive resultat, en återkoppling på vad de uppnått och hur de ska gå vidare (Jönsson, 2010). Jag gjorde i ordning denna för att utveckla deras förmåga att bedöma varandras texter och på så sätt även utveckla deras eget skrivande.

Bedömningsmatrisen skulle göra så att kunskapskraven blev tydligare för eleverna, eleverna skulle kunna se var de befann sig och hur de kunde utvecklas (Lundahl, 2011).

Eleverna fick sitta i grupper och träna på att bedöma gamla elevtexter med hjälp av bedömningsmatrisen. Varje grupp fick sedan redovisa vad de kommit fram till. Vi gjorde detta några gånger innan eleverna gick vidare till att bedöma sina kamraters texter med hjälp av bedömningsmatrisen. Här märkte jag att många elever tyckte detta arbete var både roligt och intressant då de kunde se sina kamraters både styrkor och svagheter tydligare. På så vis kunde kamratbedömningen även underlätta för eleverna att se sina egna styrkor och svagheter (Jönsson, 2010).

RESULTAT

Alla elever utvecklades i kamratbedömning. De utvecklade sin förmåga att ge och ta emot respons. Flera elever blev till och med riktigt duktiga. Många elever ansträngde sig mer när de visste att arbetet skulle bedömas utav klasskamraterna och utvecklades på så vis och nådde bättre resultat. Eleverna var aktiva i utformningen av checklistan och använde sig av denna tillsammans med bedömningsmatrisen i deras arbete. Detta medförde att eleverna blev mer delaktiga i undervisningen, mer aktiva i sitt lärande och de tog mer ansvar för sitt lärande.

Eleverna utvecklade sina texter med hjälp av den respons de fick från deras kamrater. Jag kunde se att texterna innehöll mer utvecklade person- och miljöbeskrivningar och att

¹http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.158742!/Menu/article/attachment/Berattande_text_sv_Bedomninsmatris_ak6.pdf

eleverna blev säkrare grammatiskt. Även ordförrådet och meningsuppbyggnaden blev mer varierat. Eleverna höjde kvalitén på sina texter och kunde med hjälp av bedömningsmatrisen följa sina framsteg.

Svårigheterna som jag märkte under arbetets gång var att osäkra och svagpresterande elever hade svårare med kamratbedömning och behövde mer hjälp och stöd av mig som lärare. Svagpresterande elever hade generellt svårare med att förstå och tyda bedömningsmatrisen och checklistan som vi använde i vårt arbete. Osäkra elever var rädda för att såra sina klasskamrater och ville bara ge positiv respons.

DISKUSSION

Innan jag satte igång med mitt utvecklingsarbete i klassen så var mina förväntningar på kamratbedömningens fördelar relativt låga. Fördelarna med kamratbedömning är snabbare feedback för eleverna, läraren sparar tid då kamraterna har hjälpt till med bearbetningen (Jönsson, 2010) och att eleverna lär sig att bedöma sin egen förmåga genom att bedöma andras arbeten (Lundahl, 2011). Under arbetets gång så har metoden visat sig fungera mycket bättre än jag trodde. Jag upptäckte att jag sparade en del tid, då eleverna gjort en del av det som tidigare var mitt arbete. Jag la också märke till att elevernas intresse för att bedöma sina egna texter ökade när de bedömde andras.

Under detta läsår har jag som lärare fått mycket träning i formativ bedömning. Tålmodighet har varit nyckeln i arbetet och det har jag ständigt fått påminna mig om. Formativ bedömning är svårt och tar tid att lära sig. Ibland går arbetet mycket trögt och det gäller att då inte ge upp. Jag har också lärt mig hur viktigt och roligt det är att låta eleverna vara mer delaktiga i undervisningen. De lär sig om ansvarstagande och genom responsen har de kunnat utveckla sina arbeten och i slutändan kunna förbättra sitt resultat. Det var mycket givande för mig som lärare att få se hur eleverna kunde ge så bra respons att de hjälpte varandra till bättre omdömen

En slutsats jag har dragit av mitt arbete är att det kan vara lättare om man börjar i yngre åldrar med kamratbedömning eller annan formativ bedömning. Det blir enklare för både mig som lärare och för eleverna därför att de vågar mindre när de kommer upp i sexan då de kommer in i puberteten. De blir mer osäkra och det visar sig i arbetet då

osäkerheten gör att eleverna inte vågar säga vad de tycker lika enkelt om klasskamraternas arbeten.

För att kamratbedömning ska bli något positivt krävs att eleverna lär sig att inte ge kommentarer som sårar. Det är viktigt att det råder ett bra klassrumsklimat och att eleverna får arbeta med en trygg klasskamrat (Lundahl, 2011). Att mitt arbete fick ett så bra resultat med elevernas positiva utveckling inom kamratbedömning kan bero på det. Eleverna kändes trygga med både mig och varandra och det råde mycket bra arbetsro i klassrummet. Elevernas positiva attityd gentemot klasskamraterna och mig som lärare kan också ha bidragit till mitt positiva resultat.

Resultatet av mitt arbete visade att de svagpresterande eleverna hade svårare att tyda både bedömningsmatrisen och checklistan. Vad jag hade kunnat göra annorlunda under detta arbete var att vi hade kunnat träna mer gemensamt på att använda bedömningsmatrisen för att alla elever skulle haft lättare att förstå den (Jönsson, 2010). Vi hade tillsammans kunnat hitta exempelmeningar till de olika kriterierna i bedömningsmatrisen för att göra det tydligare för eleverna. Jag hade också behövt ge mer stöd åt de svagpresterande eleverna för att de skulle ha utvecklats mer.

Kamratbedömning och annan formativ bedömning är en större del i nya läroplanen, LGR 11, än vad den har varit tidigare och detta, tror och hoppas jag, gör att skolans utveckling inom detta område kommer att fortsätta.

Jag är nyfiken på att prova andra sätt att arbeta med formativ bedömning i undervisningen. Nu närmast vill jag fortsätta arbetet med kamratbedömning och denna gång börja redan med en fyra. Jag ser också fram emot att gå vidare med självbedömning och utveckla eleverna även i det arbetet.

REFERENSER

Lundahl, C. (2011). Bedömning för lärande. Norstedts

Jönsson, A. (2010). Lärande bedömning. Malmö: Gleerups.

Skolverket. (2011). Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

Bilaga 1

Checklista Respons

Läs kamratens text och ge tips på två bra saker och en sak som kan bli bättre med texten. Tänk på att den som ger respons ska vara seriös och den som tar emot respons ska lyssna uppmärksamt.

1. Tala om det som är bra med texten, till exempel:

- Bra beskrivningar (personer, miljöer)
- Skrivit med inlevelse, ge exempel
- Bra inledning, vill veta mer, skapar inre bilder
- Skrivit en bra avslutning
- Roligt på ett annorlunda sätt, försök ge exempel
- Spännande (mycket inlevelse)
- En bra mening som fångar läsaren
- Har en röd tråd
- Använt synonymmer
- Detaljrik – många beskrivningar
- Skrivit varierande långa och korta meningar
- Tempus – använt rätt tidsform
- Bra styckeindelning
- Inga/få stavfel

2. Tala om det som kan bli bättre/du inte förstår i texten, till exempel:

- Använt fel tempus
- Svårt att läsa när det är många stavfel eller för få skiljetecken
- Varva dialoger med berättande text, jobbigt med för mycket dialoger
- Oklart vilka personerna är
- Slutet inte bra, försök ge exempel och förslag på förbättringar
- För många händelser kan göra texten rörig
- Upprepar ord t.ex. sen, då, medans. Försök hitta synonymmer och variera orden.
- Ge gärna exempel
- Berätta mer om platsen, personerna etc. Skapar en mer levande berättelse
- Konstig mening, blir rörigt
- Styckeindelning saknas/används för sällan/på fel ställen
- Vem är berättaren? Inte byta berättarform
- Använt talspråk istället för skriftspråk

Bilaga 2

Bedömningsmatris skrivuppgifter åk 6, svenska

E Texten är begriplig Texten har viss koppling till uppgiften	C Texten är relativt tydlig Texten är relativt väl kopplad till uppgiften	A Texten är tydlig Texten är väl kopplad till uppgiften
Innehållet är begripligt Enkel handling Enkla beskrivningar	Innehållet är relativt tydligt Utvecklad handling Utvecklade beskrivningar	Innehållet är tydligt Välutvecklad handling Välutvecklade beskrivningar
Enklare textbindning Använder oftast rätt berättarform Textens uppbyggnad går att följa (har röd tråd)	Varierad textbindning Använder rätt berättarform Textens uppbyggnad är tydlig	Väl utnyttjad textbindning som skapar flöde Berättarformen är passande och höjer kvaliteten Textens uppbyggnad lyfter texten
Viss språklig variation (lite varierade ord) Tempus används oftast korrekt Meningsbyggnaden är oftast korrekt	Relativt god språklig variation (ganska mycket varierade ord) Tempus används korrekt Meningsbyggnaden är oftast korrekt och ganska varierad	God språklig variation (ordvalet är passande och höjer kvaliteten) Tempus används medvetet Meningsbyggnaden är korrekt och varierad
Viss säkerhet i stavning Kan använda stor/liten bokstav med viss säkerhet	Ganska lite stavfel. Felen stör inte förståelsen Ganska få fel i användningen av skiljetecken	Endast några få stavfel Endast några få fel i användningen av skiljetecken

RESPONSPAPPER – SKRIVA

Kommentaren är skriven av: _____

Kommentaren är skriven till: _____

Uppgift/Text: _____ Datum: _____

Kom ihåg:

- Använd checklistan och bedömningsmatrisen ”Skrivuppgifter åk 6, berättande text, svenska”.
- Ge två positiva kommentarer och en kommentar kring något som din kamrat kan förbättra.

Du har lyckats bra med:

Du kan arbeta vidare med:
